

KOHTUOTSUS

EESTI VABARIIGI NIMEL

Tsiviilasja number	2-07-46751
Kohus	Tallinna Ringkonnakohus
Kohtukoosseis	Mare Merimaa, Reet Allikvere, Imbi Sidok
Otsuse tegemise aeg ja koht	18.06.2010, Tallinn
Tsiviilasi	Patendivolinik Margus Sarapi hagi Heldur Sepa (Sepp) vastu kasuliku mudeli nr 00437 registreeringu tühistamiseks
Vaidlustatud kohtulahend	Harju Maakohtu 20.01.2010 otsus
Kaebuse esitaja ja kaebuse liik	Heldur Sepp`a apellatsioonkaebus
Menetluse liik	09.06.2010, avalik kohtuistung
Menetlusosalised ja nende esindajad	Apellant: Heldur Sepp (isikukood 33605290213, elukoht Kostiranna küla, Jõelähtme vald, 74225, Harju maakond), esindaja Lembit Kalev; Vastustaja: patendivolinik Margus Sarap (isikukood 36508252717, Sarap ja partnerid Patendibüoo, asukoht Riia 185A, 51014, Tartu);

RESOLUTSIOON

- 1.Jätta Harju Maakohtu 20.01.2010 otsus muutmata ja apellatsioonkaebus rahuldamata.
- 2.Apellatsioonimenetluse kulud jätta apellandi Heldur Sepa kanda.

Edasikaebamise kord

Otsusele võivad menetlusosalised vandeadvokaadi vahendusel esitada kassatsioonkaebuse Riigikohtule 30 päeva jooksul otsuse kättetoimetamisest arvates.

Menetlusabi selgitus

TsMS § 218 lg 4 kohaselt võib hagimenetluses Riigikohtus menetlusosaline ise esitada menetlusabi saamise taotluse. TsMS § 187 lg 6 kohaselt peab seaduses sätestatud tähtaja järgimiseks tegema menetlusabi taotleja tähtaja kestel ka menetlustoimingu, mille tegemiseks ta menetlusabi taotleb, eelkõige esitama kaebuse. Kaebuse põhjendamiseks või riigilõivu tasumiseks või kaebuses esineva sellise puuduse kõrvaldamiseks, mis on seotud menetlusabi taotlemisega, annab kohus mõistliku tähtaja pärast menetlusabi andmise taotluse lahendamist,

kui nimetatud taotlus ei olnud esitatud põhjendamatult või tähtaja pikendamise eesmärgil. See ei välista menetlustähtaja ennistamist.

Asjaolud ja hageja nõue

14.06.2007 esitasid Heldur Sepp ja Lembit Kalev Margus Sarapi vastu hagi ebaõigete faktiväidete ümberlukkamiseks ja mittevahalise kahju hüvitamiseks. 27.07.2007 esitas Margus Sarap vastuhagi Heldur Sepp vastu kasuliku mudeli nr 00437 registreeringu tühistamiseks. Harju Maakohus eraldas nimetatud vastuhagi (edaspidi hagiavaldus) 07.11.2007 eraldi menetlusse.

Hagiavalduse kohaselt on kostja nimele väljastatud kasuliku mudeli tunnistus nr 00437. Hageja õigustatud huvi kasuliku mudeli registreeringu tühistamise hagi esitamiseks tuleneb Heldur Sepa ja kostja hagist hageja vastu kahju hüvitamiseks ja ebaõigete andmete ümberlukkamiseks seoses kasuliku mudeli nr 00437 kohta avaldatud andmetega. Kasulik mudel nr 00437 ei ole uudne ja kasuliku mudeli nõudlus ei vasta nõuetele.

Tänu Eestis kehtivale nn avaldussüsteemile kasulike mudelite registreerimisel on võimalik kasuliku mudeli registreerimise tingimustele mittevastava mudeli registreerimine. Kaitsevõimelisuse nõuetele (uudsus, leiutustase ja tööstuslikult kasutatavus) vastavuse eest vastutab üksnes kasuliku mudeli taotleja/omanik. Patendiamet ei saa jätta taotlust rahuldamata, kui formaalsed/vormistuslikud nõuded on täidetud. Analoogne süsteem kehtib ka Venemaal ja Saksamaal. Seega ei tõenda ka neis riikides väljastatud kasuliku mudeli registreeringu tunnistused, et tegemist on sisuliselt kasuliku mudeliga kaitstud leiutisega, mis vastab kaitsevõimelisuse nõuetele.

Kasuliku mudeli uudsuse kontrollimisel vastandatakse sellele igasugune avalikkusele kättesaadav teave, sõltumata selle liigist ja avaldamise viisist tingimused, et see teave on avalikkusele kättesaadav enne kasuliku mudeli registreerimistaotluse esitamise või prioriteedinõude kuupäeva ning kasutatakse kõikjal maailmas avaldatud informatsiooni. Patendiotsingu tulemused Euroopa Patendiameti avalikust patendiandmebaasist kinnitavad Heldur Sepa leiutise tuntust varasemast ajast. Uudsuse puudumise kindlakstegemiseks piisab ühest vastandamisest.

Hageja esitas hagiavalduses joonised, millest hageja arvates nähtub uudsuse puudumine - kõikide nende leiutiste sisuks on mootorsõiduki küljele valgusallika kinnitamine, et valgustada vastutuleva auto jaoks teed ja teel olevaid takistusi. See, kas alljärgnevad taotlused on saanud patendi või mitte, ei ole tähtis, sest kasuliku mudeli uudsuse kindlakstegemisel võetakse arvesse varasemat informatsiooni, mis võib pärineda ka avaldatud patenditaotlustest. Hageja lisas kostja kasuliku mudeli nõudluse punktide võrdluse patenditaotluses DE10058903A1 ja GB2153062A kirjeldatud tehnilise lahendusega ja leidis, et kõik kostja seadme nõudluses toodud tehnilised lahendused on olemas vastavates varasemates patenditaotlustes.

Ajaleht Äripäev avaldas 15.02.2005 artikli „Liikuvate autotulede leiutaja plaanib kohtuasja suurte autofirmade vastu“. Artiklist saab järeldada, et nii kostja kui tema patendivolinik on teadlikud, et kasulikul mudelil nr 00437 puudub uudsus, kuna Prantsusmaal on sarnane leiutis korra juba leiutatud. Seega tuntakse tehnika tasemes juba sellist lahendust ja seda ei ole võimalik käsitleda uudsena.

Tööstusomandi õigustel on territoriaalne iseloom ning seetõttu ei saa Prantsusmaal välja antud patendi alusel esitada nõudeid Eestis. See aga ei tähenda, et igaüks võiks Eestis samasugusele lahendusele saada patendi või kasuliku mudeli tunnistuse. Territoriaalsus piirab ainult kasuliku mudeli kehtivust ning sellest tulenevaid õigusi, mitte kasuliku mudeli aluseks oleva

informatsiooni arvesse võtmist.

Patendiameti ehituse, mehaanika ja tehnoprotsesside ekspertiisi talituse vanemekspert Erald Talvik saatis Lembit Kalevile e-kirja, milles selgitas, et keegi ei ole kontrollinud kasuliku mudeli 00437 uudsust ning tegelikkuses on Saksamaal vastav lahendus juba olemas, mis välistab kasuliku mudeli uudsuse. Seejuures ekspert juhtis patendivoliniku tähelepanu asjaolule, et kohtuasja korral kasuliku mudeli registreering kindlasti kustutatakse.

Taustad ja liiklustakistused ei ole kasulikus mudelis nr 00437 kirjeldatud seadme tunnused. Kasuliku mudeli 00437 pealkirjast „Liiklustakistuse nägemist ja liiklusohutust tagav seade” tuleneb, et tegemist on seadmega. Leiutise olemus ja õiguskaitse ulatus on määratletud kasuliku mudeli nõudlusega, milles on järgmised tunnused: liiklustakistuse nägemist ja liiklusohutust tagav seade koosneb:

- maanteel (1) liikuvatest liiklusvahenditest (2) ja (3) – tunnus A
- valgustitest (4) ja (5) – tunnus B

mis erineb selle poolest, et

- liiklusvahendite (2) ja (3) vasakule küljele on paigutatud valgustid (6) ja (7) – tunnus C
  - millistega on tekitatud maantee (1) vastassuuna teepoolele valguslaigud (8) ja (9) – tunnus D
  - kusjuures valguslaikude (8) ja (9) poolt tekitatud taustadel on nähtavad – tunnus E
- vastutuleva liiklusvahendi juhile ettejäädav takistused (10) ja (11) – tunnus F
- seejuures valgustid (6) ja (7) on paigutatud juhi silmavaatest kas kõrgemale või madalamale – tunnus G.

Sellisel viisil esitatud kasuliku mudeli nõudlus ei vasta seadme iseloomustamiseks kasutatavatele konstruktsioonitunnustele, sest seadme elemendid on liikumises, seadme eesmärki on käsitletud seadme tunnuseks ning tunnusena on käsitletud ka seadme konstruktsiooni mittekuuluvaid elemente.

Seadme iseloomustamiseks on kasutatud konstruktsioonelementidena maanteel liikuvaid liiklusvahendeid (2) ja (3) (tunnus A). Tegemist on dünaamiliste tunnustega, ka liiklusvahendite asukoht on määratlemata, mis teeb võimatuks seadme teostatavuse. Seadmes olevate konstruktsioonelementide omavaheline paigutus on alati üheks seadet iseloomustavaks oluliseks tunnuseks. Seega ei ole võimalik seadet üheselt iseloomustada ning nimetatud tunnused on ebamäärased. Selle tõttu on leiutise kaitseulatus ebaselge ning pole üheselt mõistetav.

Seadme iseloomustamiseks on kasutatud maantee (1) vastassuuna teepoolele valgustite (6) ja (7) poolt tekitatud valguslaike (8) ja (9) (tunnus D). Tegemist ei ole seadme iseloomustamiseks kasutatavate tunnustega vaid seadme elemendi (valgusti) töötamisel tekkiva valgusefektiga, millega ei saa seadet iseloomustada. Valguslaigud (valgusallikast tulenev valgus) ei ole kasuliku mudeli tunnuseks, sest tegemist ei ole konstruktsioonelemendiga. Leiutise konstruktsioonelemendi (valgusti) eesmärk (valguslaigu tekitamine) ei ole seadme kaitstav tunnus. Asjaolu, et valgusallikas tekitab liiklustakistust näha võimaldava valguslaigu, on idee, kuidas lahendada kasuliku mudeli ajendiks olnud tehnilist probleemi, mitte aga selle konstruktsioonelement. Kõik hageja poolt viidatud Saksamaa ja Ühendkuningriigi patenditaotlused põhinevad samal ideel – valgustada teed, et liiklustakistus oleks näha.

Seadme iseloomustamiseks on kasutatud seadme konstruktsioonitunnustele mittevastavate elementide, valguslaikude (8) ja (9) poolt tekitatud valgusefekte ehk taustu (tunnus E), mille abil muutuvad nähtavaks takistused (10) ja (11) (tunnus F). Taustad ja takistused ei iseloomusta seadet, need ei kuulu selle konstruktsioonitunnuste hulka, kuna nende asukoht ja

paigutus teiste konstruktsioonelementide suhtes seadmes on määratlemata. Liiklustakistus ei ole kasuliku mudeliga ühendatud, selleks sobib suvaline ese ning selle tööstuslik teostatavus oleks mõttetus – liiklustakistusi ei ole vaja hakata tootma. Hageja palub tühistada kasuliku mudeli nr 00437 registreeringu ja jätta kohtukulud kostja kanda.

Kostja vastuväited

Kostja hagi ei tunnista. Vastuväidete kohaselt hageja on jätnud tähelepanuta kaks vaidlusaluse kasuliku mudeli nõudluses toodud tunnust, mis puuduvad saksa mudelil: taustad (valgustatud) ja liiklustakistused (valgustamata).

Hageja jätab tähelepanuta kostja kasuliku mudeli tunnistuses toodud lõigu: /.../ kusjuures valguslaikude (8) ja (9) poolt tekitatud taustadel on nähtavad vastutuleva liiklusvahendi juhile ettejäädavad liiklustakistused (10) ja (11) /.../

Hageja leiutise tähtsus liiklusohutuse tõstmiseks seisneb selles, et tänu leiutisele on pimedas maanteel valgustatud taustal läbipaistmatu objekt nähtav samal maantee teepoolel liikuvale liiklusvahendi juhile juba 150-200 m kauguselt. Kasuliku mudeli uudsust on tunnistanud ka Saksa ja Vene Patendiamet. Kostja kasuliku mudeli nõudluses kaks eelpoolviidatud tunnust on käsitletavad keskkonnana, mis täidab elemendi ülesannet ja nimetatud tunnused puuduvad saksa mudelil.

03.03.2008 täpsustuste kohaselt esitati vaidlusalune kasuliku mudeli taotlus Patendiametisse registreerimiseks 23.02.2004 ja taotlust menetles patendiosakonna vanemeksper E.Talvik. Patendiameti meetodilistes juhistes viidatakse leiutise klassifitseerimisele ja seda ka vaidlusaluse kasuliku mudeli puhul tehti (põhiklassiks määrati B60Q 1/24 ja lisaklassiks B60Q 1/26). Klassifitseerimise järgi määratakse leiutise olemus ja lisaklass näitab täpsemat määratlust. Patendiamet ei kontrolli leiutistaotluse menetlemisel ainult selle vormilist külge. Seadme nõudluses lubatakse näidata ka elemendi liikuvust („pöörlemisvõimeline ketas“, „pikisuunas liigutatav tera“ jne) või iseloomustada elementi selle funktsiooni kaudu („tihvt hoova asendi fikseerimiseks“ jne). Lubatud on kasutada sõna „liikuvatest“.

Seade on selle elementide (tunnuste) omavaheline paigutus. Tunnuseks loetakse seda, mis on positsioneeritud ja joonisel nähtav või tekstis toodud. Kui võrrelda kostja mudelit inglise patenditaotlusega nr BG 2 153 062 A, siis uudsuse võrdluse seisukohalt puudub inglise patenditaotluses tunnus – valgustatud taust. Olemuse võrdlemisel puudub selles valgustatud liiklustakistus vastutulevale juhile, mis on erinev kostja kasuliku mudeli olemusest - liiklustakistus ise on valgustamata.

Kui võrrelda kostja mudelit saksa patenditaotlusega nr DE 100 58 903, siis saksa patendis toodu ei ole liiklustakistus, kuna tunnusena R on tähistatud jalgrattur, kes liigub mitte maanteel, vaid selleks ettenähtud jalgratta rajal ja tunnusena P on tähistatud jalakäijad, kes liiguvad mitte maanteel, vaid selleks ettenähtud jalakäijate rajal. Seega ei ole saksa patendis toodud tunnused P ja R liiklustakistused olemuslikult samad tunnused nagu kostja mudelis pos 10 ja 11 või hagi toodud joonisel pos 12 ja 13. Saksa patendis puudub uudsuse seisukohalt tunnus „valgustatud taustad“ (kostja joonisel pos 10 ja 11).

Kõigil kolmel seadmel on olemas tunnused: maantee, liiklusvahend või liiklusvahendid, valguslaigud, liiklustakistus. Hageja ei pea kostja kasulikus mudelis kui seadmes tunnusteks maanteed, valguslaike, valgustatud taustu ja valgustamata liiklustakistusi. Samad nimetused on toodud või joonisel olemas mõlemas välismaises patenditaotluses, va valgustatud taustad. Kuna Patendiamet ei lükanud kostja kasuliku mudeli taotlust tagasi, siis vastas see järelikult

seaduses esitatavatele seadme nõuetele. Liikuvad autotuled on ammu leiutatud, kuid kostja leiutise olemus on teine, mis nähtub leiutise pealkirjast ja lisaklassist B60Q 1/26.

Kostja leiutise tunnuste hulgast tunnus „valgustatud taust“ inglise patenditaotluses puudub ja valgustamata liiklustakistus on valgustatud, mis ei ole kostja leiutise eesmärgiks ja see on toodud ka tema kasuliku mudeli tehnika tasemeis. Kostja leiutise tunnuste hulgast tunnused „valgustatud taust“ ja „valgustamata liiklustakistus“ saksa patendis puuduvad.

18.04.2008 täienduste kohaselt on kostja nimele väljastatud kasulikus mudelis tänu valgustatud taustale maantee vastasteepoolel liikuvale liiklusvahendi juhile nähtav tema ees olev võimalik valgustamata liiklustakistus.

25.04.2008 kohtusse laekunud täienduste kohaselt on kasuliku mudeli nõudluses toodud maantee ja liiklusvahendid. Teostusnäites on lubatud iseloomustada tunnuste omavahelist liikumist või ümberpaigutamist. Maantee, liiklusvahendid, valguslaik ja liiklustakistus on omavahel vastastikusel seoses. Liiklusvahendid liiguvad ja see on leiutise eesmärgiks.

18.06.2008 kohtusse laekunud täienduste kohaselt ei ole Patendiameti poolt vaidlusaluse kasuliku mudeli suhtes läbiviidud uudsuse otsingus esitatud inglise GB 1067845 ja prantsuse FR 808947 patendiõudlustes tunnust „taust“, prantsuse patendis FR 808947 puudub liikumatu liiklustakistus. Hageja ei tee vahet eesliikva objekti ja liikumatu liiklustakistuse vahel.

08.09.2008 kohtusse laekunud täienduste kohaselt on kostja kasutanud tausta seadme elemendina. Kostja poolt esitatavatel maanteekatsetustel tehtud fotodelt nähtub, et ilma tausta kaasamiseta seade ei tööta, st jalakäija ei ole nähtav. Seega, kuna tunnust „taust“ leiutistes ei esine, on tegemist uudse tunnusega. Iga valgusti on ühendatud tema poolt valgustatud pinnaga elektromagnetlainete abil lainepikkusega 0,4-0,7 mikromeetrit. Seega on valgustatud taust (valguslaik) arvestatav tunnus, see ühendus on objektiivselt eksisteeriv seaduspärasus, mille kasutamine tunnusena on õigustatud.

Maakohtu otsuse põhjendused

Maakohus rahuldab hagi. Otsuse kohaselt vaidlust ei ole poolte vahel selles, et kostja esitas 23.02.2004 kasuliku mudeli taotluse Patendiametile, kostja on kantud registrisse kasuliku mudeli nr 00437 omanikuna ja talle on 19.04.2004 välja antud kasuliku mudeli tunnistus. Poolte vahel on toimunud diskussioon nimetatud kasuliku mudeli registreeringu kehtivuse üle ehk selle väidetava uudsuse puudumise ja nõudluse mittekohasuse üle nii meedia vahendusel kui ka kirjade teel, kusjuures kostja on pöördunud nimetatuga seoses mitmete ametiasutuste poole.

Tulenevalt asjaolust, et kasuliku mudeli kui intellektuaalse omandi õigus on territoriaalse iseloomuga, ei oma käesolevas vaidluses tähendust asjaolu, et kostja on kasuliku mudeli registreerinud ka Saksamaal ja Venemaal. Pooltevaheline vaidlus taandub küsimusele, kas kostja leiutis on uudne ja kas kasuliku mudeli nõudlus vastab nõuetele.

Selleks, et kasuliku mudeli õiguskaitse kehtiks, peab kasuliku mudelina kaitstav leiutis olema ülemaailmselt uus, omama leiutustaset ja olema tööstuslikult kasutatav (Kasuliku mudeli seadus (KMS) § 7 lg-d 1-4). Vastavalt KMS § 7 lg 1 on leiutis uudne, kui see erineb tehnika tasemest. Tehnika tase määratakse kindlaks kogu teabe põhjal, mis on enne kasuliku mudeli registreerimise taotluse esitamise kuupäeva või prioriteedinõude puhul enne prioriteedikuupäeva avalikkusele teatavaks saanud kirjaliku või suulise kirjeldamise kaudu, kasutamise läbi või mis tahes muul viisil. Uudsuse määramisel võetakse arvesse ka enne

registreerimistaotluse esitamise kuupäeva või prioriteedinõude korral enne prioriteedikuupäeva käesoleva seaduse § 33 järgi avaldatud registreerimistaotluste ja patendiseaduse § 24 järgi avaldatud patenditaotluste sisu, kui nende esitamise kuupäev või prioriteedinõude korral prioriteedikuupäev on varasem.

Tulenevalt KMS § 21 lg 1 p-des 1-6 sätestatust ei kontrolli Patendiamet registreerimistaotluse menetluses kasuliku mudeli vastavust KMS § 7 lg-s 1 sätestatule. Nimetatuga on loodud sisuliselt lihtsustatud menetlus leiutise registreerimiseks. Kasuliku mudeli registreerimistaotluste menetlemisel kontrollib Patendiamet ainult taotluse vorminõuete täitmist. Leiutise uudsuse, leiutustaseme ja tööstusliku kasutatavuse eest vastutab kasuliku mudeli registreerimise taotleja ise. Iga asjast huvitatud isik võib taotleda kohtu kaudu registreeringu õiguskaitse tühistamise, kui ta arvab, et registreeritud leiutis ei ole uus, samuti kui kasuliku mudeli nõudlus ei vasta nõuetele (KMS § 47 lg 1). Hagejal on õigus jääda oma nõude juurde ka juhul, kui kostja kasuliku mudeli registreeringut ei pikendanud ehk peale registreeringu kehtivuse lõppemist (KMS § 47 lg 2).

KMS § 9 lg 2 kohaselt esitatakse leiutise olemus nõudluses leiutise oluliste tehniliste tunnuste kogumina. Vastavalt Majandus- ja kommunikatsiooniministri 16.12.2004 määruse nr 208 Kasuliku mudeli registreerimise taotluse sisu- ja vorminõuded ning Patendiametile esitamise kord (edaspidi 16.12.2004 määrus) § 39 lg 1 kohaselt iseloomustatakse seadet konstruktsioonitunnustega ja lg-s 2 täpsustatakse, et seadme tunnused on konstruktsioonialemendid (edaspidi element), millest seade koosneb; elementide omavaheline paigutus; elementidevaheliste ühenduste teostusviis; elementide konstruktsiooniliste ja tehniliste näitajate iseärasused; elementide mõõtmete ja geomeetrilise kuju iseärasused; elementide valmistamiseks kasutatavad materjalid või keskkond, mis täidab elemendi ülesannet.

Kasuliku mudeli õiguskaitse ulatus määratakse kindlaks kasuliku mudeli nõudluse sisuga (KMS § 5 lg 4). KMS lg 9 p 1 ja 2 kohaselt peab kasuliku mudeli nõudlus olema selge, täpne ja lühike sõnaline väljendus, leiutise olemus esitatakse oluliste tehniliste tunnuste kogumina. Vastavalt 16.12.2004 määruse nr 208 § 34 sätestatule tõlgendatakse kasuliku mudeli õiguskaitse sisu ja ulatus sellisena, nagu see tuleneb nõudluse sõnastusest. Leiutiskirjeldus, illustratsioonid ega muud registreerimistaotluse dokumendid ei tule arvesse nõudluse tõlgendamisel selle sõnastust kitsendavalt või laiendavalt. Seega ei arvesta kohus nõudluste tõlgendamisel jooniste ja fotodega, samuti Patendiameti poolt leiutistele antavate klassifikatsioonidega.

Kasuliku mudeli taotlusega luges kohus tõendatuks, et kasuliku mudeli nõudluses kirjeldas kostja seadet järgmiselt: Liiklustakistuse nägemist ja liiklusohutust tagav seade koosneb maanteel (1) liikuvatest liiklusvahenditest (2) ja (3), valgustitest (4) ja (5), mis erineb selle poolest, et liiklusvahendite (2) ja (3) vasakule küljele on paigutatud valgustid (6) ja (7), millistega on tekitatud maantee (1) vastassuuna teepoolele valguslaigud (8) ja (9), kusjuures valguslaikude (8) ja (9) poolt tekitatud taustadel on nähtavad vastutuleva liiklusvahendi juhile ettejäädavad liiklustakistused (10) ja (11), seejuures valgustid (6) ja (7) on paigutatud juhi silmavaatest kas kõrgemale või madalamale.

Nõudluskirjeldusest saab teha järelduse, et see ei vasta nõudele kirjeldada seadet staatilises olekus (KMS § 31 lg 1 ja 16.12.2004 määruse § 39 lg 3) ja valguslaigu poolt tekitatavad taustad ja liiklustakistused ei kuulu leiutise tehniliste tunnuste või liikuvate elementide kogumisse (16.12.2004 määrus § 36 lg 2 ja 3, § 39 lg 5).

Patendiameti patendiosakonna juhataja E.Mardo ja Ehituse, mehaanika ja tehnoprotsesside ekspertiisitalituse juhataja aruandega, mida kohus hindas kui asja tundva isiku arvamust

dokumentaalse tõendina, luges kohus tõendatuks, et kostja kasuliku mudeli otsingu valdkonnas Int. Cl. (2008.04: B60Q (1/02, 1/16, 1/24, 1/26, 1/32); F21S (8/10) läbiviidud otsingu tulemusel selgus, et vaidlusaluses kostja kasulikus mudelis puudub uudsus. Otsinguaruande kommentaari kohaselt on tehnika tasemest tuntud terve hulk lahendusi, millel on olemas kõik nõudluspunkti tunnused /.../ On iseenesestmõistetav, et vastassuuna teepoolele tekitatud valguslaik tekitab ka tausta, millel on nähtav vastutulevale liiklusvahendile ettejääv liiklustakistus. See seik on eraldi ära mainitud näiteks dokumentides GB 1067845 ja FR 808947. Nimetatuga on ümber lükatud kostja hinnang, et hageja on jätnud tähelepanuta vaidlusaluse kasuliku mudeli nõudluses toodud kaks aspekti – taustad (valgustatud) ja liiklustakistused (valgustamata), samas ei saa neid käsitada seadme konstruktsioonitunnustena.

Eeltoodust tulenevalt tegi kohus järelduse, et kostja vaidlusalune leiutus, mis on registreeritud kasuliku mudelina, ei ole uudne ja kasuliku mudeli nõudlus ei vasta nõuetele. Nimetatust tulenevalt on hageja nõue tühistada kasuliku mudeli nr 00437 registreering põhjendatud ja kuulub rahuldamisele.

Apellatsioonkaebus

Apellant on seisukohal, et kohtuotsuses on vasturääkivused. Kohus on otsuses väitnud, et kasuliku mudeli puhul ei teostata ekspertiisi, kontrollitakse ainult taotluse vorminõuete täitmist, kasuliku mudeli nõudlus ei vasta vorminõuetele. Apellandi teada peab seda kontrollima Patendiameti ekspert, kes koostab kasuliku mudeli registreerimise otsuse. See pretensioon on esitatud valessti, see tuleb esitada Patendiametile. Taotleja vastutab kasuliku mudeli uudsuse eest, mida Patendiameti ekspert ei kontrolli.

Kohus on otsuses väitnud, et kasuliku mudeli puhul kontrollib Patendiameti ekspert ainult vormistamise nõudeid. Apellandile teadaolevalt, kui sai esitatud 2004.a. Patendiametisse tema kasuliku mudeli taotlus, siis taotluses ei toodud leiutise klassifikatsiooni, mida Patendiamet määrab ise.

See tähendab, et kui ekspert võtab uue kasuliku mudeli taotluse töösse, siis esmalt ta loeb selle läbi, seejärel analüüsib, millisesse tehnika valdkonda see leiutus võib kuuluda, see tähendab, et ta klassifitseerib leiutise, mis omakorda tähendab seda, et ekspert peab endale antud leiutise olemuse põhjalikult selgeks tegema.

See nüanss ei ole kasuliku mudeli seaduses toodud ja vaikitakse maha ka Patendiametis ja sellest läheb mööda ka kohus oma otsuses. Antud kontekstis tähendab see seda, et ka klassifitseerimine peaks kuuluma vorminõuete hulka.

Eelöeldule viidates ei ole apellant nõus sellega, et kohus esitas apellandile pretensiooni kasuliku mudeli nõudluse vorminõuetele mittevastavuse kohta.

Kohus viitab kohtuotsuses sellele, et iga asjast huvitatud isik võib taotleda kohtu kaudu registreeringu õiguskaitse tühistamise.

Apellandile on arusaamatu, milline huvi oli Margus Sarapil esitada hagi apellandi kasuliku mudeli registreeringu tühistamiseks, mis teda konkreetselt apellandi kasuliku mudeli puhul riivab. Apellandi arust oli M. Sarapil pahatahtlik huvi kätte maksta apellandile selle eest, et apellant ei leppinud tema õigusvastaselt artiklis kirjutatuga ajalehes „Äripäev" ja pöördus hagi esitamisega Harju Maakohusse tsiviilasjas nr 2-07-22794. Kuna kasuliku mudeli seaduse järgi saab kasulikku mudelit tunnistada mitteuudseks ainult kohtuotsuse põhjal. Ajalehes „Äripäev" ilmunud Margus Sarapi artiklit „Liikuvad autotuled ei ole uudne leiutus", peab apellant õigusvastaseks, kus kasutati apellandi nime, teda avalikult hukka mõistes ja naeruvääristas kui leiutajat. Kohtuotsus koostati alles 2009. aastal.

Kohtuotsuses on toodud ära ainult apellandi kasuliku mudeli nõudluse sõnastus. Ühegi teise leiutise sõnastust esitatud ei ole. Isegi selle, milles pidi olema ära mainitud see seik, kuid seda täpsustatud ei ole. Kasuliku mudeli puhul uudsus tehakse kindlaks nõudluses sõnastatud tunnuste puhul, mitte mingisuguste seikade abil. Nõudluste käsitlemisel on kohus jäänud hageja poolele. Väide, et on olemas palju sarnaseid lahendusi viitab sellele, et need kõik on tuntud ja analoogid. Neist kõige lähedasemat nimetatakse prototüübiks. Esitatud leiutise tehniline lahendus on uudne, kui ta erineb prototüübist vähemalt ühe tunnuse poolest. Apellandi leiutises on selleks tunnuseks valgustatud taust ja see on võetud apellandi kasuliku mudeli puhul esimesena konstruktsiooni elemendiks. Ta on ühendatud seadmega elektromagnetlainetega lainepikkusega 0.4 - 0.7 mikromeetrit. Tunnuse elementide vaheline ühendus on lubatud nii elektriliselt kui ka magneetiliselt. Samas ei ole elementide asukoht ruumis olulise tähtsusega.

03.12.2008 kohtuistungil küsis apellanti esindav patendivolnik Lembit Kalev nii Margus Sarapilt kui ka kohtult viitega Patendiametist patendiosakonna juhataja Elle Mardo allkirjaga väljastatud patendiotsingu teatele 15.05.2008, et tunnuse tuvastamiseks ja vastandamiseks ehk kindlakstegemiseks piisab kasutada mõistet enesestmõistetav. Tunnust ennast ei peagi olema realselt. Sellele dokumendile on alla kirjutanud ka Patendiameti töötaja Ülo Anijalg. Margus Sarap kui ka kohus ei vastanud, minnes sellest küsimusest mööda sisusse süüvimata. Apellant soovib selget viidet eelviidatud seadustele, kus asub selline sõnastus.

Apellant ei ole nõus otsuses toodud menetluskuludega. Apellant ei nõustu kandma kohtuväliseid menetluskulusid, kuna hagejal puudub õiguslik huvi registreeringu tühistamiseks. Apellant palub need jätta hageja kanda.

Apellant soovib arvamust, kuidas Margus Sarap teostas uue leiutise puhul uudsuse otsingut. Apellandile on teda esindav patendivolnik Lembit Kalev selgitanud, et leiutisele uudsuse otsing teostatakse klasside alusel, lihtsalt märksõnade abil ei saa tegelikku tulemust.

Vastus apellatsioonkaebusele

Patendivolnik Margus Sarap palub jätta apellatsioonkaebuse rahuldamata ja kohtuotsuse muutmata.

Ringkonnakohtu seisukoht

Kolleegium, olles ära kuulanud menetlusosalised, tutvunud toimiku materjalidega, ei tuvastanud maakohu poolt materiaalsooiguse normi ebaõiget kohaldamist ega menetlusõiguse normi rikkumist, seda ka poolte kohtlemise osas.

Maakohus, jättes hagi rahuldamata, asus seisukohale, et hageja kasulikul mudelil puudub uudsus ja kasuliku mudeli nõudlus ei vasta nõuetele. Kohus on otsuses tuginenud nii kasuliku mudeli seadusele, kui ka Majandus- ja kommunikatsiooniministri 16.12.2004 määrusele nr 208, millega kinnitati „Kasuliku mudeli registreeringu taotluse sisu- ja vorminõuded ning Patendiametile esitamise kord“.

Maakohus on otsust põhjendanud TsMS § 442 lg 8 nõuete kohaselt. Kolleegium leiab, et apellatsioonkaebuses olevaid väiteid on maakohus otsuses käsitletud, seda ka hageja nõudeõiguse osas. Kolleegium nõustub maakohuga, et hageja oli õigustatud esitama hagi kostja kasuliku mudeli registreeringu tühistamiseks. Nimelt KMS § 47 lg 1 järgi iga asjast huvitatud isik võib taotleda kohtu kaudu registreeringu õiguskaitse tühistamist, kui ta arvab, et registreeritud leiutis ei ole uus, samuti kui kasuliku mudeli nõudlus ei vasta nõuetele.

Asjaolu, kas Patendiamet pidi kontrollima mudeli nõudluse vorminõuetele vastavust või

mitte, ei võta samuti hagejalt õigust vaidlustada registreeringut kasuliku mudeli osas. Kuivõrd kolleegium nõustub maakohtuga, siis tulenevalt TsMS § 654 lg-st 6 ei korda otsuses olevaid põhjendusi.

Vastuseks apellatsioonkaebuses olevatele väidetele märgib kolleegium alljärgnevat. Kolleegium ei nõustu apellandiga, et kohus on ekslikult tõlgendanud kasuliku mudeli uudsust ja nõudlust. KMS § 5 lg 1 järgi kasulik mudel on leiutis, mis on uudne, millel on leiutustase ja mis on tööstuslikult kasutatav. KMS § 5 lg 5 järgi kasuliku mudelina saab kaitsta seadet, meetodit ja ainet. Käesolevas tsiviilasjas on väljastatud kostjale kasuliku mudeli tunnistus nr 00437 liiklustakistuse nägemist ja liiklusohutust tagavale seadmele (t.lk.45-52).

Õige on, et KMS § 5 lg 4 järgi kasuliku mudeli õiguskaitse ulatus määratakse kindlaks kasuliku mudeli nõudluse sisuga, kusjuures KMS § 9 lg 1 järgi kasuliku mudeli nõudlus on leiutise olemuse selge, täpne ja lühike sõnaline väljendus. Maakohus on põhjendatult märkinud, et KMS § 9 lg 2 kohaselt esitatakse leiutise olemus nõudluses leiutise oluliste tehniliste tunnuste kogumina. Vastavalt Majandus- ja kommunikatsiooniministri 16.12.2004 määrusega nr 208 kinnitatud „Kasuliku mudeli registreerimise taotluse sisu- ja vorminõuded ning Patendiametile esitamise kord“ § 39 lg-le 1 iseloomustatakse seadet konstruktsioonitunnustega. Nimetatud paragrahvi lg-s 2 täpsustatakse, et seadme tunnused on konstruktsioonelemendid (edaspidi element), millest seade koosneb; elementide omavaheline paigutus; elementidevaheliste ühenduste teostusviis; elementide konstruktsiooniliste ja tehniliste näitajate iseärasused; elementide mõõtmete ja geomeetrilise kuju iseärasused; elementide valmistamiseks kasutatavad materjalid või keskkond, mis täidab elemendi ülesannet.

Maakohus põhjendas, miks ta leiab, et valguslaigu poolt tekitavad taustad ja liiklustakistused ei kuulu leiutise tehniliste tunnuste või liikuvate elementide kogumisse ning et kostja seadme nõudluses toodud tehnilised lahendused olid olemas varasemates patenditaotlustes.

Selle kohta on hageja esitanud võrdluse patenditaotlusega DE10058903 (t.lk.25-27), millest nähtub, et liiklusvahendile olid samuti paigaldatud külgtauled, mis on kostja kasuliku mudeliga analoogse valgusefektiga. Sellele on juhtinud tähelepanu ka Patendiameti vanemeksper E. Talvik (t.lk.24). Patendiameti patendiosakonna juhataja Elle Mardo ja ehituse, mehaanika ja tehnoprotsesside ekspertiisitalituse juhataja Ü.Anijalg kinnitasid, et kasuliku mudeli EE 00437 lahendusel puudub uudsus, kuivõrd tehnika tasemest on tuntud terve hulk lahendusi, millel on olemas sõltumatu nõudluspunkti tunnused, st liiklusvahendi kas vasakule või paremale (olenevalt liikluskorraldusest) või ka mõlemale küljele on kinnitatud vähemalt üks valgusti, millega on maantee vastassuuna teepoolele tekitatud valguslaik, ning valgusti on paigutatud juhi silmavaatest kas kõrgemale või madalale ning see valguslaik tekitab ka tausta, millel on nähtav vastutulevale liiklusvahendile ettejääv liiklustakistus. See on mainitud dokumentides GB 1067845 ja FR 808947(t.lk.147-150). Kohus on põhjendatult otsuses tuginenud nimetatud tõenditele.

Kolleegium nõustub vastustajaga, et valgustatud tausta ühendus elektromagnetlainete abil ei muuda seda veel seadme konstruktsioonitunnuseks.

Apellatsioonkaebuses on apellant keskendunud mõistele “endastmõistetav“ ning heidab kohtule ette, et kohus ei ole seda mõistet lahti mõtestanud. Kolleegium ei leia, et kohus on sellega menetlusõiguse norme rikkunud. Kohus on põhjendanud, miks esitatud tõendite põhjal tuleb hagi rahuldada.

Kolleegium leiab, et apellatsioonkaebuses esitatud väited ei võimalda kolleegiumil teha maakohtust erinevat otsust.

Menetluskulude jaotus

Apellant leiab, et maakohus on ebaõigesti jätnud menetluskulud kostja kanda. Kolleegium selle väitega ei nõustu. TsMS § 162 lg 1 järgi kannab menetluskulud kaotanud pool. TsMS §138 lg 1 järgi menetluskuludeks on ka kohtuvälised kulud, millele ongi maakohus juhtinud tähelepanu.

Kuivõrd apellatsioonkaebus tuleb jätta rahuldamata, siis tuleb apellatsioonimenetluse kulud jätta apellandi kanda.

Mare Merimaa

Reet Allikvere

Imbi Sidok